

II

(Teatised)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS

Suunised tervishoiutöötajate vaba liikumise ja väljaõppe miinimumnõuete ühtlustamise kohta seoses COVID-19 pandeemia erakorraliste meetmetega – soovitusel direktiivi 2005/36/EÜ kohta

(2020/C 156/01)

COVID-19 kriis nõuab viivitamatuid ja erakorralisi meetmeid rahvatervise valdkonnas. Liikmesriikidel on raske leida piisavalt meditsiinitöötajaid, et võidelda kriisiga ning samal ajal tavapatsiente diagnoosida ja ravida ning nende eest hoolitseda. Tervishoiu- ja õppeasutuste olukord võib olla selline, et neil ei ole võimalik pakkuda tervishoiuvaldkonna õppuritele täielikku väljaõpet, eelkõige praktikavõimalusi.

Kuigi on ülimalt oluline reageerida kriisile kiiresti, tuleks silmas pidada ka mis tahes erakorraliste meetmete mõju pikas ja keskpikas perspektiivis ning leevendada negatiivseid tagajärgi nii palju kui võimalik, tegutsedes leidlikult ja paindlikult. Komisjon soovib liikmesriikide toetamiseks pakkuda abi ja teavet ning eelkõige juhtida tähelepanu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ ⁽¹⁾ teatavatele aspektidele, mis on olulised selle kaalumisel, kuidas minimeerida kriisi mõju tervishoiutöötajatele. See hõlmab ühtlustatud väljaõppenõuete ja tervishoiutöötajate kõigi õiguste kaitsmist, sealjuures nende kutsekvalifikatsioonide tunnustamise hõlbustamist piiriülese liikumise eesmärgil, ning patsientide tervise ja ohutuse tagamist parimal viisil.

Käesolevate suuniste eesmärk on tagada võimalikult suurel määral tervishoiutöötajate vaba liikumine, võttes arvesse neid praegu mõjutavaid erandlikke asjaolusid. Suunised täiendavad teavet, mis on esitatud tervishoiualase piiriülese koostöö valdkonnas COVID-19 kriisiga seoses antava ELi erakorralise abi korraldamise juhistes ⁽²⁾ ja teatistes ELi suunatud mittehädavajalike reiside ajutise piirangu rakendamise, ELi kodanike repatrieerimise puhul transiidikorra hõlbustamise ja viisapoliitikale avalduva mõju kohta ⁽³⁾.

Komisjon soovib liikmesriikidele kinnitada, et on valmis arutama kriisi ajal tekkinud konkreetseid probleeme iga liikmesriigiga eraldi ning lahendama neid sobival viisil vastavalt olukorrale ja vajadusele, kasutades kõiki enda käsutuses olevaid halduslikke ja õiguslikke vahendeid.

Direktiivis on sätestatud kutsekvalifikatsioonide piiriülese tunnustamise eeskirjad. Teatavate valdkondlike kutsealade puhul, nagu üldõed, hambaarstid (sh erihambaarstid), arstid (sh mitmesugused eriarstid) ja farmatseudid, on direktiivis sätestatud ka ELi tasandi miinimumnõuded väljaõppele. Direktiivi artikli 21 lõike 1 kohaselt peavad vastuvõtavad liikmesriigid automaatselt tunnustama direktiivi V lisas loetletud kvalifikatsiooni, mis on saadud sellise õppe läbimisel. Teiste tervishoiu-

⁽¹⁾ ELT L 255, 30.9.2005, lk 22.

⁽²⁾ ELT C 1111, 3.4.2020, lk 1.

⁽³⁾ ELT C 1021, 30.3.2020, lk 3.

töötajate, näiteks erideede kvalifikatsiooni automaatselt ei tunnustata, kuna nende väljaõppe suhtes ei ole kehtestatud ELi tasandi miinimumnõudeid. Vastuvõtavad liikmesriigid võivad (kuid neil ei ole kohustust) kontrollida nende kutsetöötajate kvalifikatsiooni ja nad võivad vajaduse korral kehtestada korvamismeetmeid.

Liikmesriigid peaksid juhinduma järgmistest punktidest, kui nad kaaluvad võimalusi, kuidas lahendada vahetu personalinappuse või tulevaste tervishoiutöötajate väljaõppega seotud probleeme.

1. Tervishoiutöötajate tunnustamine ja neile tööloa andmine piiriülese töö korral

- a) Direktiiviga antakse teises liikmesriigis oma kvalifikatsiooni tunnustamist taotlevale spetsialistile õigused, mis tagavad, et liikmesriikide ametiasutused hindavad tema taotlust nõuetekohaselt ning teatavaid menetluslikke tagatise ja tähtaegu järgides. Nendes eeskirjades on sätestatud tervishoiutöötajatele esitatavad maksimumnõuded. Need ei kohusta liikmesriike kehtestama tunnustamismenetlusega seonduvaid piiranguid. Seega:

Direktiiv ei takista liikmesriikidel kehtestada liberaalsemat lähenemisviisi saabuvate tervishoiutöötajate kohtlemiseks, olgu siis tegemist ajutise teenuse osutamise või ettevõtjana tegutsema asumisega (näiteks võib loobuda eelneva deklareerimise nõudest ja kvalifikatsiooni eelneva kontrollimise nõudest või siis kohaldada taotluste käsitlemisel lühemaid tähtaegu, nõuda tavalisest vähem dokumente, loobuda sertifitseeritud tõlgete nõudmisest või korvamismeetmetest, kui vastuvõttev liikmesriik leiab, et patsiendile ei ole suurt ohtu). Kehtestatavad meetmed peaksid olema mittediskrimineerivad.

Mõnede tervishoiutöötajate (näiteks üldarsti ja mitmesuguste eriarstide, nagu pulmonoloogi, anestezioloogi või üldõe) kutsekvalifikatsiooni miinimumnõuded on direktiivi alusel ühtlustatud.

Kui teenuseid osutatakse ajutiselt või episoodiliselt olukorras, kus selline tervishoiutöötaja kolib teise liikmesriiki ajutiselt riigi tööjõu suurendamiseks piiratud aja jooksul, võib piirduda töötajalt lihtdeklaratsiooni nõudmisega, ilma et oleks vaja oodata vastuvõtva liikmesriigi ametiasutuste otsust. Vastuvõttev liikmesriik võib sellistest deklareerimiskohustustest ühepoolset loobuda kas üldiselt või teatavate ajavahemike, kutsetegevuste või sektorite puhul.

Muude tervishoiutöötajate puhul võivad liikmesriigid nõuda nende kvalifikatsiooni eelnevat kontrollimist, kui nende tegevus mõjutab tervist ja ohutust. See võib puudutada erideesid (erinevalt ülddedest), teatavaid eriarste, näiteks kui vastuvõtvas liikmesriigis on reguleeritud eriala, mida lähetas liikmesriigis ei ole, ning tervishoiu tugiteenuste osutajaid, näiteks füsioterapeute.

Eelkontroll ei ole direktiivi kohaselt kohustuslik ja liikmesriikidel on vabadus seda kiirendada, vähendada või sellest loobuda.

- b) Direktiivi ei kohaldata taotlejate suhtes, kes ei ole oma päritoluliikmesriigis veel läbinud täielikku väljaõpet. See ei takista vastuvõtval liikmesriigil lubamast neil osutada oma territooriumil tervishoiuteenuseid piiratud ulatuses või töötada siseriikliku õiguse alusel, sealhulgas kriisile reageerimiseks kehtestatud erimenetluste raames.

2. Tervishoiuvaldkonna õpingute lõpetamine ettenähtust varem või õppekavade ajutine kohandamine kriisi tõttu

Mõned liikmesriigid võivad kaaluda võimalust lubada õpingute lõppjärku jõudnud õppuritel lõpetada õpingud ettenähtust varem kas selleks, et nad saaksid meditsiinitöötajana tööle asuda, või seepärast, et kriisi tõttu ei saa nad oma viimaste kuude väljaõpet lõpule viia (kuna õppeasutused võivad olla suletud, haiglad ei saa pakkuda struktureeritud praktikavõimalusi jne). Sellisel juhul tuleb arvesse võtta asjaolu, et valdkondlike tervishoiutöötajate suhtes kohaldatakse ELi tasandil väljaõppe miinimumnõudeid.

- a) Kui direktiivis sätestatud miinimumnõuded on täidetud, kuulub õpingute varasem lõpetamine või väljaõppe lühendamine valdkondlikel kutsealadel liikmesriikide pädevusse ja on direktiiviga kooskõlas. Kõnealustele tervishoiutöötajatele võib välja anda V lisas loetletud kvalifikatsiooni tõendava dokumendi ja neil on tulevikus täielik õigus automaatsele tunnustamisele. See on võimalik näiteks riikides, kus väljaõppe ületab direktiiviga sätestatud miinimumnõudeid.
- b) Kui direktiivis sätestatud miinimumnõudeid ei ole võimalik täita, tuleks taotleda erandit direktiivi artikli 21 lõikest 6, et 2020. aastal õpingud lõpetavad õppurid saaksid V lisas loetletud diplomi, arvestades praeguseid erandlikke asjaolusid, mis on tingitud COVID-19 pandeemiast.

Direktiivi artiklis 61 on sätestatud võimalus lubada teha piiratud ajavahemiku jooksul erandeid direktiivi mõnest sättest rakendusakti vastuvõtmise kaudu, kui liikmesriigil on direktiivi konkreetse sätte rakendamise suuri raskusi. Rakendusakt võib olla otsuse või määruse vormis.

Mis tahes erandi ulatus ja sisu sõltub asjaomase liikmesriigi konkreetsetest asjaoludest. Erandi vajalikkus tuleks kindlaks määrata, lähtudes asjaomaselt liikmesriigilt saadud selgest ja konkreetsest teabest selle kohta, milliseid eeskirju ei ole tal võimalik erandlike asjaolude tõttu järgida ning kas see kehtib kõigi või ainult üksikute lõpetajate või konkreetsete õppeasutuste, piirkondade jne suhtes. Peale selle peaks liikmesriik täpsustama, mil viisil on lõpetajatel võimalik täita väljaõppe miinimumnõuete täitmata osad, ning millise ajavahemiku jooksul.

Kui erandit peetakse asjakohaseks, tuleks see sätestada rakendusaktis ja selle suhtes tuleks kohaldada tingimust, et väljaõppe miinimumnõuetes osutatud teadmised, oskused ja pädevused omandatakse, kuigi osaliselt pärast diplomi väljastamist. Väljaõppe võib direktiivi nõuete täitmiseks lõpule viia erineval viisil, näiteks töökogemuse omandamisega hädaolukorra jooksul või pärast seda, täiendava eriväljaõppe teel või pideva kutsealase arengu programmide kaudu. Seega ei oleks vaja pärast hädaolukorra lõppu õppeprogrammi jätkata ega liita 2020 lõpetajaid järgmise aasta programmiga.

Erandis sätestatud tingimustel välja antud diplom ei kuulu vastuvõtvast liikmesriigis automaatsele tunnustamisele enne, kui väljaõppe miinimumnõuded on täidetud. Komisjon leiab, et selliseid diplomeid võiks eristada, väljastades akadeemilise õiendi, milles on üksikasjalikult kirjeldatud väljaõppe miinimumnõuete täitmata osi. See võimaldaks kindlaks teha võimalikke lünki ja lihtsustada tunnustamismenetlust nende lõpetanute puhul, kes soovivad kasutada vaba liikumise õigust enne väljaõppe puudevate osade läbimist. Akadeemilises õiendis sisalduv teave aitaks vastuvõtval liikmesriigil otsustada tunnustamise ja võimalike korvamismeetmete kohaldamise üle, olles täielikult teadlik miinimumnõuete täitmata jätmise taustast ja erakorralistest põhjustest.

Kaaludes erandi tegemist väljaõppe ühtlustatud miinimumnõuetest artikli 61 alusel, tuleb lähtuda selgest ja konkreetsest teabest selle kohta, milliste raskustega on asjaomane liikmesriik kokku puutunud.

Asjaomane liikmesriik vastutab selles eest, et lühendatud õppeajaga lõpetanutele pakutakse võimalust omandada tavapärase õppe omandamata jäänud osad. Näiteks võib sel eesmärgil arvesse võtta hädaolukorras või pärast seda omandatud töökogemust, kuid otsustada tuleb iga juhtumi puhul eraldi.

3. ELi või Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) välises riigis omandatud kvalifikatsiooniga tervishoiutöötaja tunnustamine

ELi- või EFTA-välises riigis omandatud diplomiga tervishoiutöötajaid tunnustatakse liikmesriikide riiklike menetluste kohaselt. Selliste tervishoiutöötajate (sealhulgas üldarstide ja üldõdede) puhul, kelle väljaõppe miinimumnõuded on ELi tasandil ühtlustatud, tuleb siiski järgida väljaõppele ELi tasandil kehtestatud miinimumnõudeid (direktiivi artikli 2 lõige 2). Kui töötajal on ühel neist kutsealadest ELi- või EFTA-välise riigi kvalifikatsioon, mis ei vasta ühtlustatud

nõuetele, peab liikmesriik selle diplomi tunnustamiseks kohaldama korvamismeetmeid. Teise võimalusena võib töötajal lubada töötada tervishoiu valdkonnas ilma, et teda koheldaks selle kutseala esindajana, mille puhul tema kvalifikatsioon ei vasta direktiivis sätestatud nõuetele.

Näiteks kolmanda riigi kvalifitseeritud meditsiiniöel, kelle väljaõpe ei vasta ühtlustatud miinimumnõuetele, võib lubada töötada tervishoiu valdkonnas abitöötajana, kes täidab sellise tegevuse jaoks siseriiklikus õiguses sätestatud piiratud ülesandeid.

Liikmesriigid võivad kolmandas riigis diplomi omandanud tervishoiutöötajaid tööle võtta, kui nad tagavad, et töötaja kutsekvalifikatsioon vastab väljaõppele ELi tasandil kehtestatud miinimumnõuetele, või kui nad annavad talle staatuse, mis erineb sellise kutseala täisliikme staatusest, mille väljaõppe miinimumnõuded on ELis ühtlustatud.

Kontaktandmed: grow-regulated-professions@ec.europa.eu
